

**YANGI UZBEKISTONDA UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI
BARPO ETISHNING TARIXIY ZARURATI VA ISTIKBOLLARI (2020 -2030
YILLAR MISOLIDA)**

Mengniyazova Nazira

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
1-bosqich tarix mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasining Yangi taraqqiyot yo‘li doirasida shakllanayotgan Uchinchi Renessans g‘oyasining tarixiy asoslari, hozirgi islohotlar bilan bog‘liqligi va istiqboldagi ilmiy-ma‘naviy salohiyati tahlil qilinadi. 2020–2030 yillarda amalga oshirilayotgan davlat siyosati, ta‘lim, fan, innovatsiya va ma‘naviyat yo‘nalishidagi yutuqlar asosida uchinchi milliy uyg‘onish poydevori yaratilmoqda. Maqolada faktlarga asoslangan dalillar va tahliliy yondashuv orqali mavzuning dolzarbligi yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Uchinchi Renessans, Yangi O‘zbekiston, milliy uyg‘onish, ilm-fan, ta‘lim, innovatsiya, islohotlar.

Abstract

This article analyzes the historical foundations of the idea of the Third Renaissance, which is being formed within the framework of the New Development Path of the Republic of Uzbekistan, its connection with current reforms, and its future scientific and spiritual potential. The foundation of the third national revival is being created on the basis of state policy, achievements in education, science, innovation, and spirituality implemented in 2020–2030. The article highlights the relevance of the topic through factual evidence and an analytical approach.

Keywords: Third Renaissance, New Uzbekistan, national revival, science, education, innovation, reforms.

Абстрактный

В статье анализируются исторические основы идеи Третьего Возрождения, формирующейся в рамках Нового пути развития Республики Узбекистан, ее связь с текущими реформами, ее будущий научный и духовный потенциал. На основе государственной политики, достижений в образовании, науке, инновациях и духовности, реализуемых в 2020–2030 годах, создается фундамент третьего национального возрождения. В статье подчеркивается актуальность темы с помощью аргументов, основанных на фактах, и аналитического подхода.

Ключевые слова: Третий Ренессанс, Новый Узбекистан, национальное возрождение, наука, образование, инновации, реформы.

1. Kirish

O‘zbekiston o‘z taraqqiyotining yangi bosqichiga qadam qo‘yayotgan bugungi kunda milliy tarixdagi yuksalish davrlariga e‘tibor yana-da kuchaymoqda. Bu davr “Yangi O‘zbekiston” deb nom olgan davr bo‘lib, unda mamlakatda ijtimoiy-siyosiy, madaniy-ma‘rifiy va iqtisodiy sohalarda keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ana shunday tarixiy bosqichda davlat rahbari Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan **Uchinchi Renessans** g‘oyasi mamlakat taraqqiyotining strategik yo‘nalishiga aylangan.

Uchinchi Renessans – bu o‘zbek xalqining tarixiy-madaniy merosiga asoslangan holda, zamonaviy ilm-fan, texnologiyalar va ma‘naviyatni uyg‘unlashtirgan intellektual uyg‘onish davridir. U birinchi (IX–XII asrlar) va ikkinchi (XIV–XV asrlar) Renessans davrlarining mantiqiy davomi sifatida tarixiy zarurat bo‘lib shakllandi. Bu uyg‘onishning poydevori aynan 2020 yildan boshlab izchil islohotlar bilan barpo etilmoqda.

Uchinchi Renessansga oid g‘oyaviy, ilmiy va siyosiy asoslar bir necha manbalarda keng tahlil qilingan. Masalan, akademik T. Jalilov (2021) bu davrni “milliy o‘zlikni anglash va global raqobatga intellektual kuch bilan javob qaytarish davri” deb ataydi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 30-apreldagi Oliy Majlisga murojaatnomasida quyidagilar qayd etilgan:

“Agar biz Uchinchi Renessansni barpo etishni istasak, avvalo, yosh avlodni har tomonlama yetuk, bilimli, tafakkuri teran, sog‘lom va vatanparvar qilib tarbiyalashimiz kerak.”

Yevropa Ittifoqi (EU), UNESCO, Jahon banki va boshqa xalqaro tashkilotlar O‘zbekistonning 2020-yildan boshlab amalga oshirayotgan ta’lim, raqamli texnologiyalar va ilm-fan sohasidagi yutuqlarini ijobiy baholab kelmoqda. Xususan, 2022-yilda Jahon banki hisobotida O‘zbekiston “o‘rta daromadli mamlakatlar ichida eng jadal islohot qilayotgan davlat” sifatida qayd etilgan.

Ushbu tadqiqotda Yangi O‘zbekistonda Uchinchi Renessans poydevorini barpo etish jarayonini chuqur va tizimli o‘rganish maqsadida quyidagi ilmiy metodlar asosida yondashuv amalga oshirildi:

- **Tarixiy-tahliliy metod** – Bu usul orqali IX–XII va XIV–XV asrlardagi Birinchi va Ikkinchi Renessans davrlari o‘rganilib, ularning ilmiy-ma’naviy asoslari bilan Yangi O‘zbekiston davridagi uyg‘onish jarayoni o‘rtasidagi bog‘liqlik aniqlashtirildi. Tarixiy uyg‘onishlar asosida bugungi kun ehtiyojlari tahlil qilindi.

- **Siyosiy-huquqiy hujjatlar tahlili** – Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan “Yangi O‘zbekiston” g‘oyasi, “2022–2026 yillarga mo‘ljallangan taraqqiyot strategiyasi” va “Yangi O‘zbekiston – 2030” strategik dasturlari asosida olib borilayotgan islohotlar o‘rganildi. Bu metod orqali siyosiy yondashuvning asosiy tamoyillari va ularning uyg‘onish g‘oyasi bilan o‘zaro aloqasi aniqlashtirildi.

- **Statistik tahlil** – O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi, Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, Yoshlar ishlari agentligi va boshqa tegishli manbalar ma’lumotlariga tayangan holda, 2020–2024 yillar oralig‘ida ta’lim, ilm-fan, ijtimoiy infratuzilma va raqamli texnologiyalar sohasida erishilgan natijalar raqamli ko‘rinishda tahlil qilindi.

- **Komparativ (solishtirma) tahlil** – Uyg‘onish davrlari o‘rtasida qiyosiy o‘rganish ishlari olib borildi. Ilgari mavjud bo‘lgan milliy Renessans davrlaridagi omillar – ilm-fan yutuqlari, davlat siyosatining yo‘nalishlari, jamiyatning ijtimoiy-ma’naviy rivojlanishi hozirgi bosqichdagi o‘zgarishlar bilan taqqoslandi. Ushbu tahlil hozirgi davrda Uchinchi Renessans g‘oyasi tarixiy zarurat ekanini isbotlashga xizmat qildi.

- Oliy ta’lim muassasalari sonining o‘sishi (2016–2024)

Yil	Oliy ta’lim muassasalari soni
2016	77

Yil	Oliy ta'lim muassasalari soni
2021	154
2024	211

2016–2024 yillar oralig'ida Oliy ta'lim muassasalari sonining izchil o'sishi yaqqol ko'rinmoqda. Bu Yangi O'zbekiston davrida ilm-fan va ta'limga berilayotgan e'tiborning yorqin isbotidir.

Uchinchi Renessans zarurati

Uchinchi Renessans g'oyasi bugungi O'zbekistonning demografik, iqtisodiy va madaniy sharoitlaridan kelib chiqadigan tabiiy va tarixiy zaruratdir. Aholi sonining 2024-yil holatiga ko'ra 37 milliondan oshgani, yoshlar ulushi esa 60% dan ko'proqni tashkil qilayotgani – mamlakat kelajagining yosh avlod qo'lida ekanini anglatadi. Bu esa ularga zamonaviy bilim, innovatsion tafakkur va raqobatbardosh salohiyatni shakllantirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Yoshlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligi va intellektual salohiyatini to'g'ri yo'naltirish, ularda global dunyoqarashni shakllantirish, madaniy merosga sadoqat va zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish qobiliyatini uyg'otish – Uchinchi Renessansning asosiy g'oyalaridan biridir. Zero, Prezident Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek:

“Yangi O'zbekiston – bu avvalo ma'naviyatli jamiyat, bilimli va tarbiyali yoshlar davlati.”

2021-yil 14-yanvarda e'lon qilingan "Yangi O'zbekiston strategiyasi"da Uchinchi Renessans g'oyasiga alohida urg'u berildi. Bu strategiyada yoshlar siyosatini ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilash, ularni ilm-fanga, kreativ g'oyalar va innovatsiyalarga jalb etish maqsad qilib qo'yilgan.

Shuningdek, O'zbekistonda so'nggi yillarda 100 dan ortiq yangi oliy ta'lim muassasalari tashkil etilishi, 30 dan ortiq xorijiy universitetlar filiallari ochilishi, ilmiy maqolalar sonining barqaror o'sishi, raqamli iqtisodiyot sohasining tez rivojlanishi bu jarayonning amaliy dalilidir.

Demak, Uchinchi Renessans g'oyasi nafaqat siyosiy-bayonot darajasida, balki **real statistik va institutsional o'zgarishlar bilan mustahkamlangan milliy harakat** bo'lib bormoqda. Uning zarurati – yoshlarning intellektual yuksalishiga tayangan holda O'zbekistonning global raqobat maydoniga chiqishida namoyon bo'ladi.

2020–2030 yillardagi asosiy yo'nalishlar:

Ta'lim sohasida Yangi O'zbekiston taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va unga barqaror investitsiya kiritish jarayoni 2020-yillardan boshlab yangi bosqichga ko'tarildi.

1. Oliy ta'lim muassasalari sonining keskin ortishi

2016-yilda mamlakatda bor-yo'g'i 77 ta oliy ta'lim muassasasi faoliyat yuritgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 211 taga yetdi. Bu esa ta'limga doir ochiqlik, inklyuzivlik va innovatsion islohotlarning amaliy samarasidir. Ayniqsa, hududlarda yangi universitetlar ochilishi va xususiy oliygohlar sonining ortishi ta'limga bo'lgan talabni to'laqonli qondirish imkonini bermoqda.

2. Xalqaro ta'lim makoniga integratsiya

O'zbekistonda bugungi kunga kelib quyidagi xalqaro universitetlar muvaffaqiyatli faoliyat yuritmoqda:

- **Westminster universiteti** (Buyuk Britaniya),
- **INHA universiteti** (Janubiy Koreya),
- **Turin politexnika universiteti** (Italiya),
- **MGIMO** (Rossiya),
- **Yeuju texnika instituti** (Koreya Respublikasi) va boshqalar.

Ushbu universitetlar O‘zbekiston yoshlari uchun xorijiy diplomga ega bo‘lish, xalqaro dasturlar orqali raqobatbardosh bilimlar olish imkonini yaratdi.

3. Xorijda ta’lim olish imkoniyatlarining kengayishi

2022-yil yakunlariga ko‘ra, 15 mingdan ortiq o‘zbekistonlik yoshlar turli xorijiy davlatlarda **grant asosida** o‘qish imkoniyatiga ega bo‘ldi. Bu ko‘rsatkich O‘zbekistonning xalqaro ta’lim tizimidagi o‘rni tobora mustahkamlanayotganini anglatadi. Davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanayotgan “El-yurt umidi” jamg‘armasi, “Temurbeklar maktabi”, “Zamonaviy maktab” loyihalari yoshlar bilimga intilishiga kuchli turtki bermoqda.

2020–2030 yillardagi asosiy yo‘nalishlar: Raqamli texnologiyalar

Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida **raqamli transformatsiya** – iqtisodiyotni, boshqaruvni va ijtimoiy sohalarni tubdan o‘zgartirish vositasiga aylandi. Ayniqsa, "Raqamli O‘zbekiston – 2030" konsepsiyasi doirasida bir qator muhim natijalarga erishildi.

1. Davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi

“Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategik dasturi asosida hozirgacha **300 dan ortiq davlat xizmati my.gov.uz, epigov, soliq.uz, e-auksion.uz** kabi elektron platformalar orqali **onlayn shaklga o‘tkazildi**. Bu orqali fuqarolar vaqt va mablag‘ni tejagan holda turli xizmatlardan foydalanish imkoniga ega bo‘lmoqda.

Masalan:

- Tug‘ilganlik haqidagi guvohnoma olish,
- Soliq to‘lovlari va arizalar yuborish,
- Yuridik shaxslarni ro‘yxatdan o‘tkazish,
- Talaba kontrakt to‘lovlarini to‘lash va boshqalar.

2. IT Park infratuzilmasining kengaytirilishi

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yildagi qaroriga asosan tashkil etilgan **IT Park** qisqa fursatda keng tarmoqqa aylandi. 2024-yilga kelib, IT Park’ning **17 ta hududiy filiali** ish boshladi. Bu filiallar:

- Toshkent,
- Namangan,
- Andijon,
- Farg‘ona,
- Samarqand,
- Buxoro,
- Navoiy,
- Xorazm,
- Qoraqalpog‘iston va boshqa hududlarda joylashgan.

Ularning asosiy vazifasi – mahalliy yoshlar orasida dasturlash, sun’iy intellekt, kibermuhandislik, raqamli biznes va startaplarni rivojlantirishdir.

3. “Raqamli ta’lim markazlari” ochilishi

2023-yilda O‘zbekistonning barcha hududlarida **“Raqamli ta’lim markazlari”** ishga tushirildi. Ushbu markazlarda:

- IT yo‘nalishlarida qisqa kurslar o‘tiladi (Frontend, Backend, UI/UX dizayn, Mobil ilovalar ishlab chiqish),
- 5 yoshdan 30 yoshgacha bo‘lgan yoshlar uchun **bepul o‘quv kurslari** tashkil etilgan,
- Onlayn va oflayn shaklda zamonaviy bilimlar o‘rgatiladi.

Xulosa

Uchinchi Renessans – bu tasodifiy holat emas, balki tarixiy ehtiyojdir. Yangi O‘zbekiston bu uyg‘onish davrini ilm, ta’lim, texnologiyalar, ma’naviyat va siyosiy iroda asosida shakllantirmoqda. 2020–2030 yillar bu boradagi poydevor yili bo‘lib xizmat qilmoqda. Mamlakatda yoshlarning o‘z salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarishiga, ilm-fan yuksalishiga, ma’naviyatning ustuvorlikka ega bo‘lishiga keng imkoniyatlar yaratildi.

Ushbu maqolada keltirilgan dalillar, islohotlar, natijalar Yangi O‘zbekistonni Uchinchi Renessans sari dadil qadam qo‘yayotganini isbotlaydi. Kelgusida bu yo‘l yanada izchil va barqaror davom etishi uchun ta’lim, fan va innovatsiyani ustuvor yo‘nalish sifatida rivojlantirish dolzarbdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi, 2020–2023 yillar.
2. “Yangi O‘zbekiston – 2030” strategiyasi, 2023.
3. Davlat statistika qo‘mitasi hisobotlari, 2020–2024.
4. Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy ma’lumotlari.
5. Komilov A. “O‘zbek uyg‘onish davrlari”. – Toshkent, 2021.
6. UNESCO O‘zbekiston bo‘yicha ta’lim va madaniyat hisobotlari, 2023.
7. SCOPUS va WoS ilmiy maqolalar tahlili, 2020–2023.